

Landsbygds- och infrastruktur-
departementet

Handläggare: Lena Södersten

Remissyttrande över Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder (SOU 2025:5)

Villaägarna är inte remissinstans men ser, mot bakgrund av de förslag som finns i betänkandet, det som naturligt att svara på remissen utifrån vår erfarenhet och kunskap om grannsamverkan. Betänkandet innehåller beskrivningar av platssamverkan men saknar information om grannsamverkan.

Villaägarna är positiva till grannsamverkan som sker på frivillig väg och ser gärna att det utvecklas, men **avstyrker utredarens förslag** att fastighetsägare ska kunna tvingas betala avgifter för att finansiera trygghetsåtgärder i sitt område. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget anser Villaägarna att det **inte ska omfatta småhusägare**.

Villaägarna förordar frivillig grannsamverkan och ingår i originalet Samverkan mot brott

Villaägarna är positiva till grannsamverkan som sker frivilligt. Grannsamverkan och goda kontakter mellan grannar gör bostadsområden tryggare. Förbundet uppmuntrar föreningar och medlemmar att samverka med sina grannar för att skapa trygghet och motverka brott, men engagemang går inte att lagstifta fram. Goda grannkontakter har också andra fördelar; det skapar sammanhållning i området, men det bygger på frivillighet.

Förbundet ingår i Samverkan mot brott¹, som är originalet och som infördes i Sverige 1985 på initiativ från Linköpings Villaägareförening som då leddes av Villaägarnas tidigare förbundsordförande Sven Wass. Betänkandet innehåller beskrivningar av platssamverkan men saknar information om grannsamverkan.

¹ <https://samverkanmotbrott.se/>

Grannsamverkan sker i samarbete med lokal polis och är en effektiv metod att minska vardagsbrottsligheten. Metoden minskar risken för inbrott med i genomsnitt 36 % jämfört med 8 % i kontrollområden enligt en utvärdering av Malmö Högskola på uppdrag av SAMBO.

Utvärderingen visar även på andra positiva effekter som en minskning av tillgreppsbrott i Grannsamverkansområden och en ökning av antal gripanden av Polisen i Grannsamverkanområden i jämförelse med kontrollområden.

Syftet med Grannsamverkan är att göra bostadsområden mindre attraktiva för brottslighet genom ökad uppmärksamhet från de boende i området och kunskap om hur man skyddar sig, vilket avskräcker och försvårar för tjuven. Målet är att minska brottsligheten och öka tryggheten och därmed också trivseln i bostadsområden.

Bakom Grannsamverkankonceptet står Samverkan mot brott som är en organisation bestående av Polisen, Brottsförebyggande rådet, Sveriges Kommuner och Regioner, SSF Stöldskyddsföreningen, Trygg Hansa, Folksam, If, Länsförsäkringar, Dina Försäkringar, Villaägarna, Hyresgästföreningen, Brottsofferjouren, Brandskyddsföreningen och Riksbyggen som alla verkar för att skapa ett tryggare boende.

Grannsamverkan på lokal nivå kräver samarbete mellan boende och polis, men många gånger är fler aktörer, till exempel representanter från kommunen, lokala brottsförebyggande råd, försäkringsbolag eller fastighetsägare också en viktig del av samverkan. Polis/kommun har i första hand kontakt med kontaktombuden. Ett kontaktombud ansvarar för ca 20–40 hushåll och är en länk mellan polis/kommun och de boende.

Om det är väldigt många boende i området så utses ett huvudkontaktombud som då är länk mellan polis/kommun och kontaktombuden. Det är helt avgörande för framgång att de boende själva är engagerade och det är även de boende som tar initiativ till att starta Grannsamverkan i området.

Villaägarna motsätter sig förslag om obligatorisk avgiftsfinansiering

Villaägarna förordar alltså grannsamverkan på frivillig väg och motsätter sig förslaget att fastighetsägare ska kunna tvingas avgiftsfinansiera ”brottsförebyggande, trygghetsskapande eller andra åtgärder för att stärka attraktivitet och det lokala näringslivet”.

Samhällskontraktet bygger på att brottsbekämpningen och tryggheten i samhället är statens och i viss mån kommunernas ansvar. Finansieringen ska därför ske via skattsedeln. Förslaget om obligatorisk avgiftsfinansiering är i praktiken en fastighetsskatt på trygghetsskapande åtgärder.

Regeringen och utredaren anser att det är orättvist att alla fastighetsägare i området inte medverkar på frivillig basis. Villaägarna anser tvärtom att det är orättvist att husägare som äger småhus i otrygga områden både ska betala skatt (precis som alla andra) och dessutom en avgift för öka tryggheten i området. Den alternativa lösningen på en ”free-rider problematik” är skattefinansiering; då måste alla vara med och betala.

Villaägarna ser en parallell till systemet med gatukostnader, där fastighetsägarna i ett avgränsat område tvingas finansiera nya och upprustade kommunala gator samtidigt som de betalar kommunalskatt precis som övriga kommunmedborgare. I båda fallen handlar det om att vältra

över kostnader för en gemensam nytta på en mindre grupp, dvs fastighetsägarna inom ett visst område. Förbundet är kritiskt mot sådan lagstiftning.

Utredarens förslag innebär bland annat att husägare i ett visst område ska kunna tvingas vara med i en förening, att kostnader för trygghetsskapande åtgärder i området ska fördelas efter andelstal (modell samfälligheter), att husägare som har sålt huset kan lämna föreningen och komma ifrån avgiftsskyldighet först efter beslut av kommunen och att föreningen normalt inte ska kunna läggas ner förrän efter fem år och när föreningen har fattat beslut om nedläggning måste kommunen ändå godkänna att avgiftsskyldigheten upphör.

Villaägarnas bedömning är att detta är en konstruktion som kommer att möta stark kritik och kraftigt motstånd från de husägare som berörs. Det är högst troligt att privatpersoner kan komma att reagera negativt på ett helt annat sätt än kommersiella fastighetsägare eftersom avgiftsskyldigheten berör den egna plånboken. Ordet samverkan leder tanken fel och kan mycket väl uppfattas som provocerande.

I stället för att uppnå något positivt – nämligen ett engagemang för ökad trygghet – kan den föreslagna lagstiftningen mycket väl bli en jobbig fråga i kommunerna, både för politiker och tjänstemän. Återigen en parallell till reglerna om gatukostnader, det är bara en liten del av kommunerna som väljer att ta ut gatukostnader; gatukostnader möts ofta av kraftiga protester.

Avslutningsvis, det krävs åtgärder för ökad trygghet men det här förslaget är fel väg att gå. Om förslaget ändå ska genomföras anser Villaägarna att det inte ska omfatta småhusägare.

Småhusägare betalar redan för tryggheten via skattsedeln, som finansierar polis och andra offentliga trygghetsinsatser. Dessutom gör småhusägare redan mycket för sitt grannskap inom ramen för äganderätten; genom grannsamverkan och genom att hålla området trivsamt och välskött. Till skillnad från kommersiella fastighetsägare saknar småhusägare ekonomisk avkastning på sin fastighet. Det vore orimligt att även belasta husägare med tvingande avgifter för trygghetsskapande åtgärder i närområdet.

Villaägarnas Riksförbund

Erica Halling
Förbundsdirektör